

БИЛТЕН

Стручни текстови и савети намењени пољопривредним произвођачима

Превентивне мере код обољења папака

Хигијенски смештај

Болести ногу и шепаве се јављају у свим системима држања, али њихов обим и озбиљност се разликују од фарме до фарме у зависности од хигијенских услова (посебно кад се ради о интердигиталном дерматитису). Добра хигијена се постиже чишћењем и дезинфекцијом ногу најмање два пута годишње. Равне и суве површине унутар штале и напољу, олакшавају кретање и резултирају мање учесталом појавом шепавости. Сува простирка смањује могућност појаве инфекције.

У систему држања крава кад се грла налазе на испустима са надстрешницама, непоплочане површине требају да имају довољан нагиб како би се обезбедила добра дренажа и тако избегао сталан боравак животиња на влажном стајњаку.

Решеткаст под у шталама је исто препоручљив, али кравама треба времена да се навикну на њега, тако да је паметно што пре навикавати старију телад и младе јунице на овај систем.

Исхрана

Кад се ради о ламинитису, он је обично повезан са неким поремећајима органа за варење, материце и млечне жлезде који су у великој мери под утицајем исхране.

Ламинитис се обично јавља као последица ацидозе бурага у периоду од неколико дана пре до неколико недеља после телења, а она настаје услед наглог уноса веће количине концентрата уз смањен унос кабастих хранива. Ово значи да у превенцији ламинитиса треба:

- избегавати изненадне промене у оквиру дневног оброка,

Садржај:

Страна 1

Аутор: Зоран Николић, дипл.инг.

Превентивне мере код обољење папака

Страна 2

Аутор: Мимица Костић-Ђорђевић,
дипл.инг.

Прави моменат брања винских и
стоних сорти грозђа

Страна 4

Аутор: Љбиша Ђорђевић, дипл.инг.

Прерада грозђа

Страна 5

Аутор: Оливера Гавриловић,
дипл.инг.

Жути звездан

Страна 6

Аутор: Драган Петровић, дипл.инг.

Суша и мере за ублажавање
последица суше

Страна 8

Аутор: Срђан Видановић, дипл.инг.

Сетва у оптималном року

- кравама у засушеном периоду давати оброке који не садрже концентрат или га садрже јако мало
- обезбедити довољно квалитетних кабастих хранива
- постепено повећавати количине концентрата након телења

Кад се ради о интердигиталном флегмону, да би се спречила његова појава потребно је кравама давати добро избалансиране оброке, с тим да је акценат на минералној мешавини са додатком цинка јер он повећава отпорност коже на продирање микроорганизама и побољшава регенераторну способност коже у случају инфекције.

Зоран Николић дипл. инг.

Прави моменат брања винских и стоних сорти грозђа

Берба винских сората

Време кад ће се брати зависи у првом реду од зрелости грозђа, а онда о сорти и клими. На зрелост утиче и начин резидбе, ђубрење итд. Ако је у доба сазревања грозђа време лоше, то ће такође утицати на дозревање.

Грозђе почиње дозревање после шара, бобице мењају боју, омекшавају, у соку бобице се накупља све више шећера, а количина киселина се смањује. Када у току сазревања грозђе достигне највећу количину шећера, која се не мења, тада је време за бербу. Ова се зрелост може одредити по:

- **Оријентационој методи** тј. самом његовом изгледу, али свакако је сигурније и боље мерењем садржаја шећера. Спољашњи изглед зрелог грозђа су одговарајућа боја карактеристична за сорту, више или мање одрвенела петелка. Неке сорте имају и карактеристичан мирис. У већ уобичајеним

традиционалним роковима бербе грозђа сваки виноградар може сам, по изгледу лишћа и грозђа, оценити степен његове зрелости. Листови на зрелим чокотима попримају жуту или црвену боју, а и они најстарији почињу да се суше на основама младица. Петелке посмеђују, и на основи дрвене. Сазреле бобице су мекане и лако се откидају. По укусу су врло слатке и својом широм "лепе" прсте.

Уз то не треба заборавити, да се тих последњих дана сазревања грозђа у њему највише развијају мирисне материје (својствене сорти), које дају вину богатство свих сортних особина (мирис, укус, боја).

Међутим, сви су ти знакови само оријентациони и непоуздани, и могу лако заварати.

- **Сигурној – мерној методи.** Сасвим сигурна и једино поуздана метода утврђивања потпуне технолошке зрелости јесте она, којом се утврђује садржај шећера у грозђу.

Прво мерење обави се 10-12 дана пре бербе. Кад се утврди да се количина шећера у шири не повећава, чекања више нема, грозђе треба брати. Мерење садржаја шећера у шири подразумева коришћење широмера или рефрактометра. Иако постоје различити широмери код нас су у употреби начешће Екслов широмер и Бабов широмер.

Ако се грозђе рано бере, оно не само да неће имати довољно шећера, него ће имати и

превише киселине. У незрелом грозђу има превише јабучне киселине која вино даје опори укус. Одузимање киселине у вино није једноставан посао, за то треба да се вино испитује, одређује садржај киселина, као и садржај средстава којим ће се вино откиселити. За то је опет потребна лабораторија и рад стручњака-енолога. Ако је шира прекисела, онда треба да се прво претакање

изврши нешто касније, јер под утицајем извесних бактерија јабучна киселина прелази у млечну, која је мање кисела. Дакле, боље је да се овим природним начином смањи садржај киселина, него да се то ради помоћу хемикалија.

За квалитет неког вина, било да је реч о врхунским (чувеним), грозђе белих и црних сорти треба брати у "технолошкој зрелости", **кад је однос шећера и киселине** најповољнији за неку сорту. Зато се 15 дана пре главне бербе, прати садржај шећера, **и садржај укупних киселина** у грозђу, односно у шири. Треба напоменути да се код температура ваздуха виших од 27°C смањује јабучна, а изнад 30°C винска киселина у грозђу.

Берба стоних сората

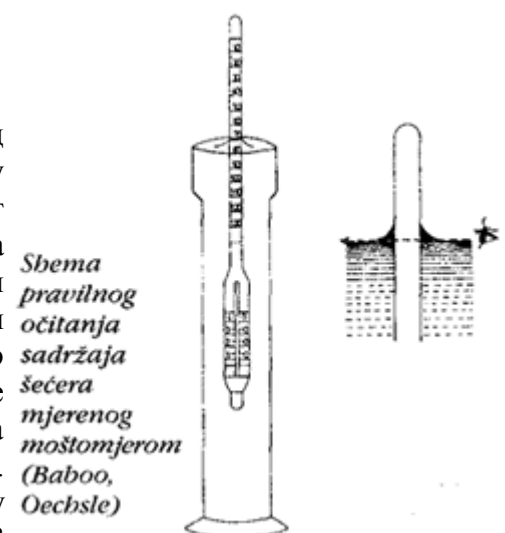
За бербу стоних сората важе друкчији критеријуми него за винско грожђе, јер код њих није најбитнији садржај шећера, него уз укус, мирис, спољашњи изглед гроздова, и способност за транспорт. Презрелом стоном грожђу погоршава се укус, мирис, спољасшњи изглед. Да се то не догоди обавља се пробирна берба - берба у два три наврата.

ПРЕРАДА ГРОЖЉА

Обухвата радње од бербе до производње шире односно кљука црног грожђа. У току дана треба убрати толико грожђа колико се тај дан може преради, није пожељно да грожђе стоји непрерађено јер поприми смеђу боју, а започињу посебно у топлим јесењим данима и неки неконтролисани процеси који изазивају квасци и бактерије, што све битно утиче на квалитет будућег вина, с тиме да се губе материје мириса битне за арому. Грожђе у подрум мора доћи неоштећено у пластичним сандуцима, врећама јер смо тиме сачували покожицу бобице. Углавном она, као и слој испод ње богат је аромама - мирисима својственим за сваку сорту. Прва радња код прераде грожђа је муљање грожђа, када добијамо кљук (мешавина сока, покожице и семенке) а одвајамо петелке. Након тога код белих сората винове лозе следи цеђење кљука, а код црних врење. Овде желимо напоменути да је циљ сваког виноградара, максимум накупљања шећера у грожђу, зато је корисно посебно у лепим временским приликама какве су ових дана, бербу раних сората винове лозе започети половином до краја септембра, и касних у првој половини октобра. Често се код нас с бербом почиње прерано, што иде на штету квалитета вина.

Додавање шећера

Споменули смо да квалитет будућег вина зависи од квалитета грожђа, а ова опет од сазрелости и максимуму накупљеног шећера. Међутим, у годинама слабог накупљања шећера због лоших временских прилика присиљени смо кљук и ширу досладити одређеном количином шећера, како би донекле постигли задовољавајући квалитет будућег вина за одређено подручје. На темељу Закона о вину дозвољено је максимално на 10 л шире додати 3,4 кг шећера из чега произлази 2 вол% алкохола. Додавање шећера: шири белих сората додајте шећер у два наврата, једну половину пре врења, а другу након 2-3

дана од почетка врења. Шећер предходно растопите у ширу. Кљук црног грожђа додаје се шећер количински умањен 25%, јер у просеку 100 l кљука садржи 75 l сока-шире.

Сумпорисање

Сумпорисање шире белог грожђа морамо обавити одмах. Ово сумпорисање обавезно урадити јер тиме утичете на квалитет будућег вина. Међутим, код врења кљука црног грожђа сумпор делује и на појачану екстракцију боје.

Вински квасац

Данас постоји велика понуда селекционираног винског квасца. То је квасац одабран из бобица грожђа или винског талоба, затим селекциониран. Данас је без тог природног селекционираног квасца незамисливо спровођење врења шире и кљука црног грожђа. Додајте га у ширу и кљук црног грожђа након сипања шире и кљука у судове где ће се вршити врење.

Љубиша Ђорђевић, дипл.инг.

ЖУТИ ЗВЕЗДАН

Може да се гаји као чист усев, или у смеси са другим биљкама и користити за испашу а и за конзервирање у виду сена или силаже. Заузима важно место у травно-легуминозним смешама при заснивању сејаних травњака. Жути звездан је врло вредна крмна биљка са специфичним особинама. То је биљка која успева на свим врстама земљишта. У повољним условима земљишта и климе, жути звездан значајно заостаје за приносом луцерке и осталих крмних биљака, али на лошим, неплодним земљиштима значајно премашује у приносу и квалитету већину крмних биљака. Жути звездан и еспарзета дају добре резултате на еродивним земљиштима брдског подручја.

То је вишегодишња биљка која живи 5-7 година на дивљим стаништима, а на сејаним 4-5 година. Ако се гаји као чист усев, треба га гајити у плодореду после стрних жита, окопавина, разораних природних и вештачких травњака. Међутим он се ређе гаји као чист усев, већ у смеси са травама, где се чешће сеје на истој површини. Основна обрада изводи се у јесен, на дубину од 25-30 цм. Уколико се гаји после стрних жита, дубокој обради претходи заоравање стрништа. **Предсетвена припрема** изводи се у пролеће или јесен, зависно од времена сетве, а састоји се у ситњењу и равњању површинског слоја.

Повољно реагује на ђубрење органским и минералним ђубривима. **Стајњак се употребљава** у количини 25-30 т/ха, и то углавном на слабијим земљиштима. Од минералних ђубрива већи значај имају фосфор, калијум и калцијум. **Фосфорна и калијумова ђубрива** се уносе у земљиште при основној обради, у количини од 80-120кг/ха. **Азотна ђубрива** се користе у предсетвеној припреми земљишта у мањој количини (до 50кг/ха). Може да се сеје у пролеће (март, април) или крајем лета (август, до половине септембра). Најбоља сетва је у првој половини септембра, јер при каснијој сетви може доћи до измрзавања, услед недовољно развијених биљака. Количина семена за сетву је 10-15 кг/ха, а дубина око 2 цм. **Може да се сеје у смеси са травама** (жежевица, енглески љуљ, мачији реп, ливадски вијук, права ливадарка, безоси власен), у којима је заступљен са 30-70 %. Након сетве посејану површину треба подрљати.

Убирање жутог звездана за справљање сена или зелене крме врши се у фази пуног цветања. У смеси са травама коси се мало касније. За испашу се користи када достигне висину од 15-25 цм. Користи се за подизање сејаних травњака, у брдском и планинском подручју, где ја најважнија лептирњача. Успешно се гаји у травно-легуминозним смешама, при чему треба обратити пажњу, јер интензивно ђубрење азотом поспешује траве, а потискује звездан. Подсејавање жутог звездана у пашњаке дало је значајно повећање приноса крме. Значајне површине под жутиим звезданом се користе за справљање сена, јер се горке материје при сушењу сена декомпонују. Слабије се користи за справљање силаже, али се може додати силоскорми која се добро силира, јер се на тај начин поправља квалитет силаже.

Оливера Гавриловић, дипл.инг.

СУША И МЕРЕ ЗА УБЛАЖАВАЊА ПОСЛЕДИЦА СУШЕ

Дуготрајна суша је ове године на пољопривредним усевима нанела штету великих размера, изузетно високе температуре овог лета су на многим парцелама преполовиле род, а на неким њивама готово да и неће бити летине.

У последњих 50 година Србија је имала 15 екстремно сушних година, од чега у последње две деценије чак осам таквих година. То указује да се учесталост изразито сушних година повећава, и да Србија убрзано губи благодети умерено континенталне климе са четири климатски повољна годишња доба.

Истовремено са високим температурама Србију су ове године погодила и два-три топлотна таласа, од којих је најдужи у континуитету трајао чак двадесет дана. Тиме, већ изразито ожедреле усеве и засаде, врели топлотни таласи су додатно спржили.

Екстремна суша у јулу, где је пало 10-40 посто месечних падавина, наставила се и у августу са 10-20 посто.

Последице овогодишње екстремне суше испољиће се директно у смањењу приноса по хектару, највише код кукуруза 30-80% , код крмног биља је смањен принос другог и трећег откоса, док ће код воћака и винограда бити смањен принос и потпуни губитак екстра и прве класе.

Смањење приноса утиче на смањење степена коришћења ионако већ недовољно искоришћених капацитета у индустрији сточне хране и прехрамбеној индустрији, што ће због трошкова амортизације тих објеката повећати цену коштања финалних производа.

Повећање цене коштања сточне хране узроковаће нерентабилност узгоја стоке, и епидемију клања свих врста стоке, која је и иначе на минимуму, тако да ће овогодишњу сушу осетити сви учесници репроцелине - „од њиве до трпезе“- пољопривредници, прерађивачи, извозници, потрошачи и држава.

Решење треба тражити у наводњавању, јер се наводњавањем приноси повећавају од 30-50% и омогућава промена структуре пољопривредне производње, подстиче интензивирање сточарске производње, ангажовање прерађивачких капацитета и смањење цена финалних производа и повећање конкурентности наше пољопривреде и привреде.

Имајући у виду овогодишњу ситуацију Влада Републике Србије је усвојила мере за превазилажење последица актуелне суше, које се односе на ослобађање или пролонгирање одрђених финансијских обавеза пољопривредника, адекватне интервенције на тржишту из робних резерви ради стабилности снабдевања и цена и непосредну финансијску помоћ пољопривредницима кроз повећање одређених подстицаја.

Мере за ублажавања последица суше су следеће:

- 1) да се одмах крене са акцијом дистрибуције регресираниог дизел горива
- 2) да се износ премије за млеко од 5 динара по литру млека повећа на 7 динара по литру млека за трећи и четврти квартал ове године
- 3) да се предвиђена средства за подстицај това јунади са постојећих 5.000 динара по грлу у тову увећају на 10.000 динара до краја године
- 4) да се предвиђена средства за подстицај това свиња са постојећих 500 динара по грлу увећају на 1.000 динара до краја године
- 5) да се до краја године прошири број корисника подстицаја за генетско унапређење сточарства ублажавањем критеријума за стицање права на те подстицаје
- 6) да се регистрована пољопривредна газдинства ослободе плаћања накнаде за одводњавање и наводњавање за 2011. и 2012. годину
- 7) да се регистрованим пољопривредним газдинствима, која су закључила уговоре о краткорочним и дугорочним кредитима код којих је Министарство пољопривреде, субвенционисало каматну стопу, омогући додатни “грејс период“ од годину дана током којих не враћају главницу, а настављају уговорено плаћање камате
- 8) да се упути препорука локалним самоуправама да ослободе регистрована пољопривредна газдинства, плаћања закупа пољопривредног земљишта у државној својини за 2012. годину
- 9) да Републичка дирекција за робне резерве интервентно купи до 200.000 тона меркантилног кукуруза на домаћем тржишту, у циљу попуњавања стратешких резерви
- 10) да се привремено укину царине и прелевмани на увоз свих врста житарица до наредне жетве
- 11) да се дневно прати извоз свих врста житарица и да се у случају извоза који би значајно угрозио снабдевање домаћег тржишта предузму одговарајуће мере

Овај пакет мера треба хитно конкретизовати и остварити, како би јесења сетва била што боље припремљена и обављена.

Драган Петровић, дипл.инг.

СЕТВА У ОПТИМАЛНОМ РОКУ

Оптимално време сетве за озиму пшеницу и друга стрна жита је од 5. до 25. октобра. Пољопривредни произвођачи који планирају сетву пшенице, требало би у што краћем року да заврше бербу кукуруза и уклоне жетвене остатке, уколико то до сада нису урадили како би могли на време да обаве предсетвену припрему и сетву пшенице.

Уношење минералних хранива у земљиште-ђубрење једна је од кључних агротехничких мера у свакој биљној производњи. За остварење високих приноса од седам до осам тона по хектару, доброг квалитета (генетски потенцијал данашњих сората је и преко десет тона), пшеници је потребно да у току вегетације усвоји око 200 кг по хектару азота, 90-120 кг по хектару фосфора и 120 -140 кг по хектару калијума. Све ове количине хранива се усвоје преко кореновог система из резерви земљишта и унетих минералних ђубрива. На добрим и плодним земљиштима редовно ђубреним чак 70 до 80 одсто хранива потиче из резерви земљишта. У годинама са рекордним приносима (повољне температуре, количине и распоред падавина, комплетна агротехника, добар сортимент) биланс унетих и изнетих хранива је негативан. Пшеница више изнесе него што је унето ђубривима. Избалансирана НПК- а исхрана утиче на повећање отпорности биљака према стресовима, као што су високе температуре, неке болести, отпорност на полегање и тд. Због тога пре орања (или тањирања) за стрна жита треба планирати количину од 300 до 400 кг по хектару НПК-а, а пожељно је додати и 50 до 60 кг УРЕЕ или АН-а, ради бржег разлагања жетвених остатака. Овако додат азот се неће изгубити већ ће остати неко време везан у земљишту а касније ће се ослободити и биљке ће га користити.

Количина семена по хектару за већину сорти пшенице износи око 250 кг односно 500 до 600 клијавих зрна по квадратном метру.

Количина семена озимог јечма треба да се креће око 180 кг по хектару односно 350 до 400 клијавих зрна по метру квадратном.

Количина семена озимог тритикалеа треба да секреће око 240 кг по хектару. Наведене количине семена важе за оне који сеју до 25. октобра. Уколико се сетва обавља ручно или растурачем за ђубриво (веома чест случај на нашем подручју), количину семена треба увећати за 15-20 %.

У предстојећој сетви пољопривредни произвођачи уколико су у могућности трба да се одлуче за декларисано семе , а избор сорте за ову годину као ни до сад неби требало да буде проблем. За сада углавном у понуди су стандардне сорте Победа и Европа 90, али се могу наћи и Ренесанса , Симонида, НС 40 С, Рапсодија , Песма и тд. па се произвођачи и за њих могу слободно одлучити, а ближе о карактеристикама било које сорте могу добити у Пољопривредној Стручној служби Пирот.

Срђан Видановић дипл.инг.